

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt:

Kdo si hraje, nezlobí

© CZ.1.07/1.1.02/02.0008

Metodika Kytarový soubor

ZUŠ Lubomíra Ligase s.r.o.
Horní náměstí 393, 696 81 Bzenec
Tel. 518384291, mail: lubomir@sendme.cz

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ZUŠ Lubomíra Ligase Bzenec

Označení učebny a kanceláře

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt:

Kdo si hraje, nezlobí

© CZ.1.07/1.1.02/02.0008

Pro koho byl projekt určen?

- Žáci ZŠ v Jihomoravském kraji

Jaké hlavní aktivity byly obsahem projektu?

- Výtvarný obor se zaměřením na počítačovou grafiku
- Kytarový soubor
- Taneční oddělení folklorního tance

Kdo projekt realizoval?

- Základní umělecká škola Lubomíra Ligase, s.r.o.

Kdo byli partneři projektu?

- ZŠ Moravský Písek
- ZŠ Tvarožná Lhota
- ZŠ Žeravice

Vyhodnocení projektu:

- V rámci realizace projektu (červenec 2010 – červen 2012) byl vytvořen „Dům umělecké praxe“ v Kulturním domě ve Bzenci. Jedna učebna byla vybavena notebooky se speciálními grafickými a hudebními softwary, včetně přístupu na internet a interaktivní tabulí. Inovativním prvkem projektu bylo zavedení ICT do uměleckých oborů: Výtvarný obor se zaměřením na počítačovou grafiku; Kytarový soubor; Taneční oddělení folklorního tance.
- Inovované výukové moduly uměleckých oborů si vybralo celkem 145 žáků ZŠ v Jihomoravském kraji.
- Kromě vlastní výuky proběhly v rámci projektu také odborné stáže v „Domě umělecké praxe“, kterých se zúčastnilo celkem 172 žáků ZUŠ a partnerských škol.

Kde získáte více informací:

ZUŠ Lubomíra Ligase s.r.o., Horní náměstí 393, 696 81 Bzenec
Tel. 518384291, mail: lubomir@sendme.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Registrační číslo projektu	CZ.1.07/1.1.02/02.0008
Název projektu	Kdo si hraje, nezlobí
Název příjemce	ZUŠ Lubomíra Ligase Bzenec

KYTAROVÝ SOUBOR

Doporučený počet žáků:	15 - 20
Věk žáků:	10 - 17 let
Kytarový soubor	36 hodin
Práce ICT - Sibelius	4 hodiny
Měsíční hodinová dotace celkem:	40 hodin

Čestné prohlášení

Výuka s komponentou ICT byla dodržena v požadovaném počtu 40 hodin za školní rok.

Podpis statutárního zástupce:

Principy a metody:

- seznámit posluchače s prací v kytarovém souboru
- seznámit posluchače s prací v hudebním softwaru – Sibelius a s jeho využitím při instrumentaci skladeb do kytarového souboru
- naučit posluchače komunikaci s dirigentem a správně reagovat na dirigentovy pokyny a gesta
- probudit v posluchačích zájem nejen o populární hudbu, ale také o ostatní hudební styly, které jsou důležité pro jejich muzikální rozvoj
- vypěstovat v posluchačích lásku k hudbě a častým vystupováním v kolektivu kamarádů snížit nežádoucí účinky trémy na minimum
- neustále zvyšovat motivaci posluchačů ke cvičení správným převedení teorie a získaných dovedností do praxe v kytarovém souboru

1. Cíle oboru Kytarový soubor

- seznámení posluchačů s prací v kytarovém souboru
- seznámení posluchačů s prací v hudebním softwaru – Sibelius a s jeho využitím při instrumentaci skladeb do kytarového souboru
- naučit posluchače komunikaci s dirigentem a správně reagovat na dirigentovi pokyny a gesta
- probudit v posluchačích zájem nejen o populární hudbu ale také o ostatní hudební styly, které jsou důležité pro jejich muzikální rozvoj
- vypěstovat v posluchačích lásku k hudbě a častým vystupováním v kolektivu kamarádů snížit nežádoucí účinky trémy na minimum
- neustále zvyšovat motivaci posluchačů ke cvičení správným převedení teorie a získaných dovedností do praxe v kytarovém souboru

2. Struktura a pojetí studia oboru Kytarový soubor

Hlavní inovativní myšlenkou vzniku tohoto nového oboru je spojení klasického kytarového souboru s ICT technologií, konkrétně s notačním programem Sibelius. Tento program je výborným pomocníkem při instrumentaci, úpravě či komponování skladeb. Díky němu se posluchačům tohoto oboru dostane propojení teorie s praxí v kytarovém souboru, což je velice přínosný a ojedinělý druh vzdělání, díky kterému nejen prohloubí své nabyté znalosti, které hned použijí v praxi, ale také se dokážou připravit na životní dráhu hudebního skladatele nebo aranžéra, ať už profesionálního nebo amatérského. Proto se zde důraz klade na to, aby každý posluchač navštěvoval vyučovací předměty SIBELIUS a jeden z kytarových souborů. Protože však není možné, aby se žádnému posluchači nekryla vyučovací hodina SIBELIA s jinou činností, neodpíráme studium ani žákům, kteří navštěvují pouze jeden ze zvolených předmětů.

3. učební plán oboru KYTAROVÝ SOUBOR

Učební plán (pro studenty 3. – 7. ročníku ZUŠ)

Předmět	Ročník	1.	2.	3.	4.	5.
Kytarový soubor 1		3	3	3	3	3
Kytarový soubor 2		3	3	3	3	3
Kytarový soubor 3		3	3	3	3	3
SIBELIUS (výuka v notačním programu)		1	1	1	1	1
Celkový počet hodin		10	10	10	10	10

4. Učební osnovy vyučovacích předmětů

Žák v průběhu 1. ročníku studia (3. ročníku ZUŠ)

vyučovací předměty: Kytarový soubor, SIBELIUS

počet hodin: 10 hod/týden

- umí si naladit svůj nástroj pomocí kytarové ladičky
- reaguje na základní dirigenstská gesta jako například 1. doba, či ukončení skladby
- zvládne hrát půlové noty v první poloze a poslouchá přitom spoluhráče
- umí si zapnout a základní způsobem nastavit partituru v programu Sibelius
- pomocí myši dosazuje dané tóny o různé výšce a délce do partitury programu Sibelius

Žák v průběhu 2. ročníku studia (4. ročník ZUŠ)

vyučovací předměty: Kytarový soubor, SIBELIUS

počet hodin: 10 hod/týden

- dokáže udržet dané tempo, které vizuálně kontroluje dle dirigenstských gest
- orientuje se v základních taktovacích schématech – 2/4 a 3/4 rytmu
- zvládne hrát čtvrté noty a poslouchá přitom spoluhráče
- samostatně si nastaví partituru v programu Sibelius (název skladby, autor, takt, tónina, dané nástroje a tempo)
- pro danou melodii zpracuje basovou linii dle akordových značek

Žák v průběhu 3. ročníku studia (5. ročník ZUŠ)

vyučovací předměty: Kytarový soubor, SIBELIUS

počet hodin: 10 hod/týden

- správně reaguje na tempové změny dané dirigentem
- hraje s rytmickou přesností i ve vyšších polohách
- orientuje se také v 6/8 a 2/4 rytmu taktovacích schémat
- zahraje z listu i složitější rytmy
- používá nástrojů programu Sibelius k transpozicím skladeb, k rendrování do zvukových souborů a k tištění not
- zvládne správným způsobem stavět a spojovat akordy
- pro danou melodii zpracuje druhý hlas dle akordových značek

Žák v průběhu 4. ročníku studia (6. ročník ZUŠ)

vyučovací předměty: Kytarový soubor, SIBELIUS

počet hodin: 10 hod/týden

- zahraje notové party také na soprávou a basovou kytaru
- zvládne hrát na kytaru perkusivním způsobem
- dokáže vymyslet hudebně logickou melodii a k ní jednoduchý harmonický podklad
- samostatně spracuje v programu Sibelius krátkou skladbu pro 4 kytary a prezentuje ji na zkoušce souboru
- dokáže použít ve skladbě složitější akordy, jako septakordy a nonové akordy, nebo jejich obraty

Žák v průběhu 5. ročníku studia (7. ročník ZUŠ)

vyučovací předměty: Kytarový soubor, SIBELIUS

počet hodin: 10 hod/týden

- je rytmickou a zvukovou oporou všech členů souboru
- dokáže vyjádřit svůj názor k dané skladbě ohledně tempa, zpracování skladby, instrumentace, ale také k výběru dalšího studijního materiálu
- umí použít při hře trsátko, techniku tremolo, rasguado, arpeggio a flažoletové tóny
- samostatně spracuje v programu Sibelius delší skladbu dle vlastního výběru obohacenou o další nástroje, např. dechové a bicí
- dokáže diskutovat o kvalitě instrumentace svých skladeb a skladeb svých spolužáků a srovná je mezi sebou
- zkomponuje krátké hudební dílo např. pro 4 kytary
- spolupracuje na instrumentaci skladeb pro kytarový soubor

5. Plány a metody výuky - vedení kytarového souboru

Nábor členů souboru a základní dirigentská gesta

(Vznik kytarového souboru)

Na úvod je třeba říci, že účast na zkouškách a vystoupeních kytarového (a samozřejmě jakéhokoliv jiného) souboru přináší jen samé klady. Jeden z nejdůležitějších faktorů pro tento závěr je faktor motivační, protože posluchači zde pracují ve skupině a spolupracují tak s kolektivem kamarádů. To má pro ně charakter spíše hry než školy a proto chodí na tento druh vyučování mnohem raději než na hodiny hlavního oboru. Na motivaci se také podílí fakt, že si členové souboru spolu zahrají skladby, kterých by se jen těžko dopracovali ve své sólové interpretaci. Také při vystupování na koncertech na ně nepůsobí toliko trémy, protože na pódiu nesedí sami, jak to bývá při jejich sólových výstupech. Je to proto výborné pro jejich postupné odbourávání neblahých dopadů trémy, což je veledůležité pro jejich zdravý muzikantský vývoj.

Jako další bych zdůraznil důležitost práce v souboru pro získání správného rytmického cítění a také schopnosti poslouchat ostatní spoluhráče. Zdravá rivalita mezi posluchači také přináší velký díl motivace domácího cvičení a tak také přispívá k akceleraci každého muzikanta. Poslením elementem tohoto žebříčku kladů je fakt, že práce v souboru sebou nese seznámení s ostatními kytaristy místní školy a vytváří tak dojem rodinného kruhu, ve kterém se žáci cítí zcela uvolněně. V tomto stavu pak teprve mohou dávat průchod svým pocitům a předávat je tak skrze hudební nástroj posluchačům.

K věkově a ročníkově smíšenému souboru přistupujeme tak, že ke každému posluchači přistupujeme pokud možno co nejvíce individuálně. Proto neklademe ty samé nároky na žáka např. třetího a čtvrtého ročníku. Každý člen kytarového souboru dostává notový part přizpůsobený jeho osobním možnostem, proto soubor funguje i přes rozdílné úrovně zkušeností mezi členy. Starší členové souboru hudebně „táhnou“, protože již získali schopnost periferního vnímání dirigenta a rytmické přesnosti. Ostatním proto stačí je pouze poslouchat a tuto novou dovednost získávají postupně.

Posluchači se zde seznámí se základními dirigentskými gesty jako je např. nástup skladby (příprava a udání první doby). Na gesto posluchači zkoušejí nejdříve tleskat, později zahrát jakýkoliv tón, či tón nějakého akordu. Jako další důležitou náplní výuky je seznámení se základními taktovacími schémata, které se ovšem zatím do výuky kytarového souboru nezapojují a tempo udáváme pouze akusticky, než se žáci osvojí všechny potřebné a nové informace a dovednosti.

I když se soubor jmenuje kytarový, není příliš důležité, aby každý člen souboru byl nutně kytaristou. Proto tento soubor přijímá i nekytaristy, kteří mají také zájem hrát v souboru. Každému je totiž noto-

vý part přizpůsoben podle jeho schopností a pokud jsou kytary obohaceny i jen o obyčejné orfovy nástroje, sametová barva kytarového ansámblu získá nové obměny které tak rozšíří jeho interpretační možnosti.

Pěstování rytmu a správná skladba hodiny

(měsíc od vzniku souboru)

V období několika měsíců od vzniku orchestru posluchači dostávají ke hře takové party, aby je byli schopni zahrát více méně z listu. V tomto období se totiž rozvíjí jejich základní předpoklady pro hru ve skupině a to hlavně rytmus. Hra probíhá za asistence zvukových pomůcek, tj. počítání dob, později tleskání.

Pokud jsme správně odstartovali kytarový soubor, posluchači v tomto období navštěvují zkoušky orchestru velice rádi, protože je práce ve skupině pro ně ještě stále nová a fascinující i přes to, že ještě nemusí z důvodu pozvolného nárůstu obtížnosti doma cvičit. Aby však zkoušky měli svůj „tah“ nesmíme ustrnout na příliš jednoduché tvorbě. Jakmile si posluchači osvojí elementární znalosti z oblasti dirigentské terminologie a zvládnou základy poslechu a cítění metra, měli bychom postupně ale se stálou tendencí zvyšovat náročnost partů. Také posluchači, kteří první měsíc kvůli svému pomalejšímu vývoji dostávali lehčí party a to především s tóny v rozsahu od d1 do g2, mohou se postupně zasvěcovat do hlasů s tóny nižšími, aby postupně zvyšovali svůj „arzenál“ tónů, které jsou schopni zahrát.

Na začátku zkoušky se můžeme věnovat vždy opakováním již naučených skladeb na rozehrání a rozhýbání prstů, po té cca. 20 minut věnovat nácviku nové skladby a ve zbytku hodiny třeba zkusit zahrát nějakou velice lehkou skladbu z listu, nebo znovu zopakovat naučený repertoar, aby se co nejvíce zakotvil v uších a prstech posluchačů a dali se později do práce souboru zařadit elementární hudební prvky jako je například terasovitá dynamika, či ritardando na konci skladby.

Nácvik terasovité dynamiky a motivace k domácí přípravě

(2 měsíce od vzniku souboru)

V tomto měsíci na řadu přichází rozlišování dvou základních dynamických způsobů hry a to piano a forte. Protože největším začátečnickým nešvarem při změně dynamiky je současná změna tempa, vždy část hodiny věnujeme tomuto problému, aby se posluchači naučili i při náhlém zvýšení hlasitosti hry nezrychlovat a to pomocí nekompromisního udávání metra. Terasovitou dynamiku posluchačům ukazujeme co nejvíce kontrastně, aby si změny pokaždé všimli a správně zareagovali.

Protože se blíží doba Vánočních koncertů, postupně připravujeme psychiku všech členů souboru na první vystoupení. Velice důležité je vybrat skladby takové, aby zdaleka nebyly na hranici jejich schopností, protože první vystoupení vždy přináší nejvíce negativních dopadů trémy a je také pro jejich sebevědomí velice důležité, aby se první vystoupení alespoň z části povedlo. Pro plánovaný úspěch je proto klíčové, aby si každý posluchač byl v každé části skladby naprosto jistý, zvláště u činností které jsou pro ně nové. Proto věnujeme dostatek času udání nástupu skladby. Skutečnost, že soubor brzy vystoupí na koncertě je pro posluchače novou motivací, protože se chtějí předvést svým rodičům a kamarádům. V tomto období se nejlépe buduje pravidelnost docházky, která brzy nese dobré výsledky.

Příprava na vystoupení a nácvik progresivní dynamiky

(3 měsíce od vzniku souboru)

Toto období je charakteristické Vánočními koncerty a posluchačům přinese zásadní zkušenosti v oblasti souborové hry. Akustická asistence (např. tleskání) zde také přechází v asistenci vizuální (dirigování), což je zprvu velmi problematické, protože si posluchači musí vypěstovat schopnost periferního vnímání dirigenta a ta se vyvíjí nejméně několik měsíců, proto čas věnujeme především nástupu skladby bez dřívějšího udání tempa. Terasovitá dynamika přechází v dynamiku progresivní (crescendo a decrescendo). Tato dynamika hry je vyjádřena různou velikostí dirigentských gest (tj. trajektorií rukou) které se pohybují v pro posluchače již zažitých taktovacích schématech. To vše již posluchače připravuje na dráhu orchestrálních hráčů, ať již amatérských nebo profesionálních.

Nácvik periferního vnímání dirigenta

(půl roku od vzniku souboru)

V tomto období, kdy se již posluchači dostatečně seznámili s prací v kytarovém souboru přichází přezkušování jejich periferního vnímání dirigenta. Pochopení toho, že každý hráč souboru je pouze článkem kolektivního díla, a že zde tudíž nemůže zcela uplatňovat své vlastní názory na dynamiku, agogiku a frázování, ale že se naopak musí podřídit pocitu dirigenta vyjádřeném jeho gesty, je zásadní pro vývoj souborového instrumentalisty. Žáci se zde učí pomocí několika etud pro orchestr, které jsou určeny ke hře Crescendo, Decrescendo, Ritardando či Accelerando na dříve neurčených místech. To je pro posluchače novou zkušeností zcela odlišnou od hry sólové, kdy periferní vnímání uplatňovat nepotřebují a jsou vychováváni k dynamice individuální. Právě tím jsou souboroví hráči úzce specializováni. Vhodnou etudou pro orchestr může být jakákoliv skladba, která je natolik lehká aby posluchačům dovozovala sledovat nejen noty, ale také dirigenta. Také by měla být rytmicky monotónnějšího charakteru, aby se na ní dala trénovat agogika skladby.

Získávání hudebních zkušeností a muzikantského sebevědomí

(1 rok od vzniku souboru)

Pro další nabývání hudebních zkušeností je zapotřebí, aby se posluchači seznámili pokud možno se všemi rozličnými hudebními žánry a styly, jako je klasická hudba různých období, jazz, rock, jazzrock, swing, folk, lidová hudba a podobně. Zvláště vhodná je v dnešní době použití symfonické filmové hudby, která je dnes velmi populární, kvalitní a dobře se hraje. V tomto období, kdy již posluchači získali potřebné zkušenosti, se tak mohou naplno využít jejich hráčské schopnosti. V tento čas je velmi vhodné často vystupovat, protože díky tomu se v hráčích souboru utváří hudební sebevědomí, díky kterému jsou schopni již vystupovat i sólově na mnohem lepší úrovni, než kdyby do souboru byli nevstoupili.

Mohou se zde seznámit také s ostatními druhy kytar, které jsou pro využití v kytarovém souboru velkým přínosem – s kytarou sopránovou či basovou, které mimo rozšíření barevnosti orchestru také napomůžou posluchačům k pochopení funkčnosti hlasů v akordu a vedení melodie.

Možnosti klasické kytary a další techniky vhodné pro kytarový soubor

(2. rok činnosti souboru)

V posledním avšak nejdelším období se žáci učí čím vším může kytara přispět do palety zvuků použitelných v hudbě, ať jsou to již perkusivní zvuky těla kytary, nebo tóny flažoletové, tlumené či techniku tremolo. Osvojují si různé kytarové techniky a učí se rozpoznat, která technika je v danou chvíli nejvhodnější. Kytarová hra perkusivní zde má zvláštní místo, protože nic samozřejmě nevypěstuje rytmus tak jako bicí nástroje. Toto vše posouvá hráče dál a ve výsledku z nich dělá praktické muzikanty použitelné v různých hudebních uskupeních. Také díky výuce v hudebním softwaru jsou posluchači schopni zinstrumentovat jednoduchou píseň například pro čtyři kytary a mají tudíž možnost se stát budoucími vedoucími kytarových souborů a šířit tuto tradici dál.

Výběr skladeb pro kytarový soubor

Nikomu se nelíbí všechno, a jeden druh nebo styl hudby se nikdy nelíbí všem. S tímto moudrem musí všichni souhlasit a při výběru skladeb s tímto faktem musíme počítat. Proto jsem se i já při výběru skladeb, které tento soubor může hrát, snažil vybírat od každého druhu hudby něco, aby si každý přišel na své, a ve zbývajících skladbách se třeba něco nového naučil, protože je také velkou pravdou, že do hudby pořádně pronikneme až když ji začneme hrát a mnohdy rádi hrajeme i styly,

kteří si doma nepustíme. Do výběru skladeb jsou ale zapojeni i sami členové souboru, kteří často navrhnou co by chtěli hrát a tak velice snadno monitorujeme, co posluchače baví a jaké styly se jim líbí a snažíme se jim samozřejmě co nejvíce vyjít vstříc. Společně také studujeme, které skladby jsou pro instrumentaci pro kytarový soubor vhodné a které ne.

Posluchači ale hlavně hrají rádi skladby které znají, ať už z rádia nebo z televize, proto i tento fakt je důležitou motivační složkou, kterou bychom měli při výběru skladeb zvážit. V současnosti je velice populární podkreslování Amerických i jiných velkofilmů symfonickou hudbou. Také díky obrovskému množství peněz, které se točí ve filmovém průmyslu, se pro komponování skladeb do těchto velkofilmů najímají ti nejlepší světoví skladatelé, kteří se v tomto průmyslu pohybují a kvalita těchto skladeb i přes očividnou komerčnost je velmi dobrá. Díky tomuto trendu, který trvá již řadu let se do povědomí mladých lidí znovu dostává zvuk symfonického orchestru a my tento fakt můžeme také využít ve prospěch souboru.

Nedílnou součástí populární hudby je také hudba rocková. V naší velmi dobře vybavené zkušebně si tak mohou posluchači souboru vyzkoušet hru na elektrifikované kytary, baskytaru a seznámit se se základy kytarové aparatury a kytarových efektů. Speciální soubor, který touto cestou vznikl je dnes již schopen zahrát si písně z české i zahraniční rockové a populární tvorby a posluchači tak získávají další cennou zkušenost do muzikantského života.

Význam kytarových souborů

Ve 20. století prošla kytara elektrifikací a revolučně se tak změnil její charakter intimního nástroje. Díky kytarovým souborům se však daří klasickou kytaru udržet v populárních měřítcích hudební současnosti. Jejím zvláštním charakterem je příjemná hlasitost, při které můžeme nástroji naslouchat i velmi zblízka. Proto se klasická kytara špatně prosazuje v symfonických orchestrech, které dosahují vysokých decibelů. Kytarové orchestry většinou ale nemají příliš velké možnosti skladeb, jež jsou schopny plnohodnotně reprodukovat. Východiskem je zde spojování kytar s jinými nástroji. Skvělým partnerem klasické kytary může být "obyčejná" zobcová flétna, která vybarvuje orchestru výšky a pomáhá kytarám dokreslit party například houslí či dechových nástrojů. Díky své nízké dynamice, dobré hratelnosti a vysoké popularitě je tak ideálním řešením v tvorbě smíšeného souboru. S několika bicími nástroji už může takový soubor zahrát téměř vše.

6. ICT – práce v notačním programu Sibelius 6

Náplň výuky

Na počátku výuky posluchače seznamujeme se základními funkcemi notačního programu Sibelius 6 jako např. spuštění programu, načtení partitury zvolených nástrojů, nejjednodušší způsob zápisu not do partitury pomocí myši nebo klávesnice, uložení souboru a také nejdůležitější zkratky které jsou nezbytné k ulehčení práce v programu. Dále jsou posluchači seznámeni se souborem typu MIDI, kde jej hledat na internetu, jak se dá otevřít v programu Sibelius a jak s ním dále pracovat. Znalosti získané v hudební nauce, která je na základní umělecké škole nedílnou součástí výuky, si zde posluchači mohou v praxi vyzkoušet při stavbě akordů, vedení melodie, při práci s melodií a basovou linií, při dosazování dynamických znamének, artikulace, atd. Výsledky samostatných prací si žáci mohou ihned ověřit na zkoušce kytarového souboru a díky tomu jsou motivovány ke stálému zlepšování svých prací. Jakmile posluchači zvládnou zinstrumentovat několik lidových písní pro 3 – 4 kytary, mohou si zvolit náročnější skladbu, kterou si zkusí stáhnout z internetu (výše uvedený soubor MIDI), otevřít v programu Sibelius a učit se jak ji správně upravit pro zvolený počet určitých nástrojů, zpravidla kytary, orfovy nástroje a zobcové flétny. K tomu je potřeba správně přiřadit hlasy jednotlivým nástrojům, tak aby odpovídali zhruba zvuku a rozsahu původního nástroje, sestříhat skladbu aby se vyhnuli pro ně nehratelným pasážím ale aby také nezasáhli do hudební logiky skladby, zjednodušit a upravit notaci aby se dobře četla, aby byla přehledná atd. V poslední fázi se posluchači učí jak notový materiál tisknout a jak z partitury skladby vyrendrovat zvukovou nahrávku. V průběhu několika ročníků výuky si každý posluchač vyzkouší zinstrumentovat několik různě obtížných skladeb nejdříve jako kolektivní práci, později za asistence učitele a nakonec jako samostatnou práci. Dále se zde posluchači seznámí se základy skladby v programu Sibelius a dalšími užitečnými funkcemi tohoto programu

Práce v notačním programu Sibelius

Technologická současnost je charakteristická sdílením informací pomocí internetu. Obrovské možnosti, které tento vynález skrývá, jsou například soubory typu MIDI, které jsou často volně stažitelné po celém internetu, či na předem určených portálech. Jsou to soubory obsahující informace, které (např.) notační program Sibelius umí přečíst jako partituru skladby. Zde tedy můžeme při výuce a instrumentaci skladeb brát podklady pro naši práci. Díky faktu, že skladeb instrumentovaných pro kytarový soubor ba hůř pro kytarový soubor obohacený o další nástroje je na trhu velice málo, je práce s internetem a programem sibelius nezbytnou součástí práce s kytarovým souborem.

Posluchači se zde naučí jak využít internetový vyhledávač k vyhledání toho správného MIDI souboru, aby byl vhodný jako podklad pro instrumentaci, dále se naučí jej správně otevřít v programu Sibelius. Zde nám začíná hudební praxe, kdy musí využít své nabyté znalosti z oblasti stavby akordů, vedení melodií a basových linií, aby skladba zněla v podání kytar co nejdříveji předloze. Ta bývá často v originálním symfonickém či jiném obsazení a my musíme vybrat, který nástroj svým zvukem a rozsahem nejlépe dokáže zastoupit originální nástroj. Důležitou součástí instrumentace je zjednodušení notace tak, aby je hráč našeho souboru byl schopný zahrát a přitom aby se neudělalo do partu zásahů příliš mnoho.

Díky svělé vlastnosti programu Sibelius, který je vybavený již velice věrnými zvuky a samplly, si můžeme výsledek práce snadno ověřit tím, že si jej pustíme a zkontrolujeme jej pomocí sluchu. Zde přichází další fáze instrumentace – zápis dynamických a agogických znamének, mixáž poměrů hlasitostí a nastavení panoramatu (tj. umístění nástroje na určité místo v našem sluchovém panoramatu). Teď již jsme s výsledným zvukem souboru spokojeni, ale ani tím naše práce nekončí. Musíme totiž ještě přizpůsobit notový materiál tak, aby se dobře četl, abychom se ve stavbě skladby dobře vyznali a to vše pomocí funkcí, které nám pomáhají abychom např. měli na řádku tolik taktů, kolik chceme, aby každá nová část začala na novém řádku, a podobně. Ve finále pak již hotové noty vytiskneme a výsledný zvuk převedeme do formátu wave, či mp3, aby si každý člen souboru mohl svůj part nacvičit v klidu svého domova, a na zkoušce souboru jsme si je už mohli zahrát.

Další možnosti programu Sibelius 6

Skládáme, improvizujeme, probouzíme svůj talent

Instrumentace skladeb pro kytarový soubor však samozřejmě není jediná činnost, ke které program Sibelius můžeme využít. Jak každý kdo si vyzkouší práci s tímto programem brzy zjistí, komponování hudby je v tomto prostředí velice jednoduché a zábavné, ať již skládáme pomocí svých hlubokých znalostí harmonie a úžasných hudebních nápadů, nebo jen stylem „pokus omyl“. Proto může s tímto programem komponovat téměř každý a díky tomu se toho spoustu naučit. A kdo rád improvizuje, tedy hraje podle svých vlastních momentálních nápadů, může být také potěšen, protože si zde může jednoduchým způsobem zinstrumentovat podklad pro improvizaci, kterou si může dát do nekonečné smyčky a hrát podle chuti třeba celý den.

Využití ICT v kytarovém souboru

V rámci realizace projektu Kdo si hraje, nezlobí, byl připraven inovační učební program, který umožnil učitelům a žákům v tanečním oddělení získat nejen dovednosti v práci na PC, ale i nově připravovat a zpracovávat metodické materiály a inovovat učební postupy.

Abychom zajistili kvalitní výuku žáků, museli jsme nejprve proškolit učitele tanečního oddělení, kteří se s touto formou výuky doposud nesetkali. Učitelé prostudovali nejnovější literaturu, která se k problematice váže. Absolvovali pod vedením odborníka praktický výcvik v programu Sibelius. Pro výuku byla využívána počítačová učebna ICT, která se také používá na výuku počítačové grafiky ve výtvarném oboru v domě umělecké praxe.

Nové postupy a technologie, které nabízí PC program Sibelius, umožnily učitelům a žákům nenásilnou a zábavnou formou proniknout do oblasti tvorby notového záznamu. Naučili se zaznamenat melodie písní do notových záznamů.

Velký důraz byl kladen na výběr lidových písní z oblasti Bzenecka. Byl proveden průzkum v archivačních zdrojích. Žáci i učitelé hledali zapomenuté melodické odkazy u svých předků a známých a pokoušeli se je zaznamenat novou technologií v programu Sibelius.

Program Sibelius je vhodný pomocník pro žáky mladšího i staršího věku. Žáci prostřednictvím „hry“ nenásilně poznávají noty, notové záznamy a jsou za svou práci odměněni vlastní přehrávkou záznamu. Zaznamenaná melodie se může přehrát tak, jak ji žák sám vytvoří a zaznamená. Stejně tak učitelé a žáci získávali nové poznatky v oblasti lidových tanců, které se tradují v místní oblasti. Informace získávali prostřednictvím odborné literatury, na webových stránkách nebo se vyptávali u svých rodičů nebo prarodičů nebo u známých.

Nové taneční prvky byly postupně komponovány do tanečních kreací, které se proměňovaly v ucelený tanec. Návčik tanců byl učiteli vždy zaznamenáván na digitální videokameru. Prostřednictvím tohoto záznamu a jeho rozboru byli žáci motivováni k odstranění nedostatků v tanečních prvcích a ke zlepšení výkonu. Účinek názorného zobrazení byl posílen projekcí na interaktivní tabuli s možným prolutím s odkazy na internetu. Učitelům se pomocí této technologie dařilo efektivněji vysvětlovat žákům choreografii lidových tanců na záznamech. Dokázali digitální tužkou opravit protažení paží a vysvětlit správné postoje.

Za velký přínos nové technologie v práci s PC považujeme možnost zpracování dokumentárních materiálů, které zachycují názorné ukázky tanečních prvků lidových tanců, které byly postupně sbírány jako podklady k výuce tanců v tanečním oddělení. Filmové záznamy z výuky tance byly sestříhány do formy dokumentárního filmu o realizaci projektu. Film je součástí metodických materiálů a je použitelný jako inspirace pro další výuku v oblasti lidových tanců.

Učebna ICT se svým vybavením a prostřednictvím programu PINNACLE STUDIO 12 umožnila učitelům a žákům, získat praktické zkušenosti a hlavně dovednosti, které významně posílily jejich kompetence pro budoucí uplatnění. Význam všech aktivit v tanečním oboru přesahuje rámec vlastní výuky. Charakter vlastní technologie práce s programem a na PC může být chápána jako „hra“, která má ale svá pravidla a výstupy.

Učební osnovy vyučovacích předmětů

Žák v průběhu výuky 1. ročníku ZŠ (I. stupně)

Vyučovací předměty: Základní výuka na PC, základní techniky v notačním programu Sibelius.

Počet hodin: 1 hod/týden

- umí pracovat se základním nastavení PC a notačního programu Sibelius
- umí pracovat se základními funkcemi programu
- používá základní obrazové znaky, které nabízí notační program viz: tabulka

Žák v průběhu výuky 2. ročníku ZŠ (I. stupně)

Vyučovací předměty: Základy zápisu do notové osnovy. Zpracování a úprava melodie.

Počet hodin: 1 hod/týden

- intuitivně používá a zkoumá vlastnosti notového zápisu v notačním programu na PC
- umí používat program Sibelius k transpozici tónin
- dodržuje vymezená harmonická pravidla tónika, subdominanta a dominanta
- umí bezpečně pracovat s nástroji notačního programu

Žák v průběhu výuky 3. ročníku ZŠ (I. stupně)

Vyučovací předměty: Zpracování a úprava notového zadání v různých tóninách a využití programu k vytvoření zpěvníku včetně obrazových příloh. Vytváření notových partitur pro celé orchestry.

Počet hodin: 1 hod/týden

- umí použít daných notových zápisů a podkladů pro tvorbu notových zápisů
- ovládá základní paletu vyjadřovacích prostředků pro kompozici na PC
- rozlišuje lidové melodie z různých regionů a ovládá zkratky, které používají lidoví muzikanti pro zápis do not

Žák v průběhu výuky 4. ročníku ZŠ (I. stupně)

Vyučovací předměty: Vytvoření akordů podle partitury v různých tóninách. Rozepsání akordových značek, Vytváření notových partitur pro celé orchestry.

Počet hodin: 1 hod./týden

- umí vyrovnávat hlasy v osnově
- umí přesunout objekty v partituře
- ovládá rychlý převod portů na audio
- umí převádět partitury na PDF soubory

Naplň vyučovacích předmětů – obecně

Výuka v programu Sibelius je obecně koncipována tak, aby vedla žáky k využití PC k zápisu melodií, a uplatňuje znalosti a dovednosti a dovednosti studentů získané ve vyučování hry na nástroj.

Informace ke zvládnutí daného notačního programu. Názorné ukázky k zajištění zpětné vazby od žáků je nutné provádět systematické ověřování nabytých znalostí. Praktická výuka probíhá tak, že každý žák může samostatně pracovat u počítače na zadaných úlohách. V každé probrané části žáci vypracují samostatný notový zápis včetně textu zadané písně.

Žák v průběhu výuky notačního programu

- rozvíjí pozitivní vztah k umění pomocí grafických programů
- dokáže vysvětlit základní principy zpracování grafických informací na počítači
- aplikuje vhodné SW nástroje pro konkrétní typ notového záznamu
- dovede využít nástrojů na zpracování melodie
- dokáže použít zásady pro správnou tvorbu notového dokumentu
- je schopen digitalizovat notové předlohy
- dokáže zpracovat notové předlohy pro účely tisku a prezentace
- porozumí principům zpracování grafických informací na počítači
- dovede využít nástrojů na zpracování notových zápisů k tvorbě a úpravě notových záznamů
- vytváří a upravuje notové zápisy v programu Sibelius
- samostatně řeší zadání
- vyjmenuje pomůcky, materiály a základní techniky, které zná a užívá
- bez obav zapisuje základní melodie na PC
- komunikuje s vyučujícím a žáky na daná témata

Naplň vyučovacích předmětů - jednotlivě po předmětech

Základní výuka na PC, zápis a kompozice v programu Sibelius.

Obecné seznámení s PC, vysvětlení základních funkcí a složení PC.

Žák se naučí základní principy používání PC pro využití v hudebním oboru, práci či tvorbě.

V úvodním roce jde především o prohloubení znalostí v ovládnutí PC a příslušných periférií počítače.

Žáci začínají pracovat se základními programy určenými pro zápis not.

Seznamují se s rozdíly mezi klasickou technikou a sázením not.

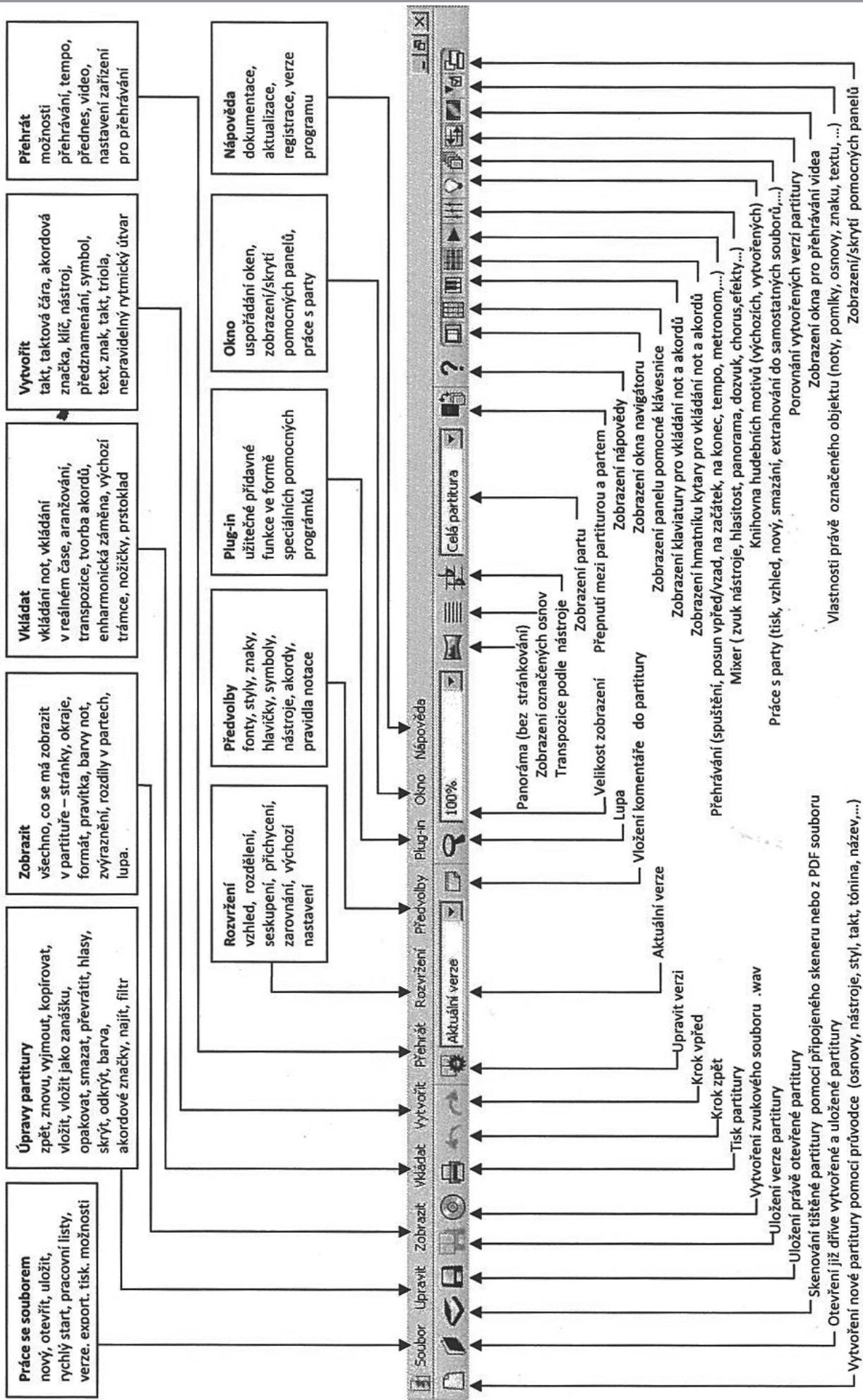
Učí se vkládání základních not, dynamických označení a klíčů.

Při práci se používají základní melodie a postupně se přechází k složitějším skladbám až k vytváření partitur pro orchestry.

Témata zápisu melodií se volí přiměřeně k věku a začínajícím znalostem žáků.

Podstatou je stalá hra a objevování funkcí a výhod práce na počítači.

NOTAČNÍ PROGRAM SIBELIUS

NOTY

Přepnutí mezi režimem vkládání a úpravyN
Vložení notyA-G na počítačové klávesnici
Vložení pomlky0 na numerické klávesnici
Délka noty, posuvky, atd.klávesy numerické klávesnice
Přidání intervaluhorní 1-9, dolní Shift+ 1-9
Přidání notyShift+ A-G
Posun o sekundušipka nahoru/dolů
Posun o oktávuCtrl+šipka nahoru/dolů
Změna na pomlkuDelete nebo Backspace
Varianty panelu klávesniceF7 – F12
Další varianta panelu klávesnice+ na numerické klávesnici
TranspoziceShift+T

VYTVOŘIT

Takt na konci osnovyCtrl+B
Samostatný taktAlt+B
Hudební klíčQ
Hudební nástrojI
Crescendo/DecrescendoH/Shift+H, pak mezerník/ Shift+mezerník
Předznamenání tóninyK
LinkaL
Orientační značkaCtrl+R
SymbolZ
LegatoS, pak mezerník/Shift+mezerník
Taktové předznamenáníT
TriolaCtrl+3
Nepravidelný rytmický útvarCtrl+2, 3, 4,

NAVIGACE A VÝBĚR

Posun nahoru/dolůPage Up/Page Down
Posun vlevo/vpravoHome/End
Výběr předchozí/následující noty, pomlky atd.šipka vlevo/vpravo
Výběr předchozího/následujícího taktuCtrl+šipka vlevo/vpravo
Výběr noty v akorduAlt+šipka nahoru/dolů
Označení celé partituryCtrl+A
Označení souvisejících objektůCtrl+Shift+A

TEXT

VýrazCtrl+E
TechnikaCtrl+T
Zpěvní textCtrl+L
Akordová značkaCtrl+K
TempoCtrl+Alt+T
Kontextová nabídkaShift+F10 nebo pravý klik myši
Zrušení režimu vkládání not, výběruEsc, (2xEsc)

ÚPRAVY

Krok zpětCtrl+Z
Krok vzadCtrl+Y
Vyjmutí z partitury do schránkyCtrl+X
Kopírování do schránkyCtrl+C
Vložení ze schránky do partituryCtrl+V
Vložení jako zanáškuCtrl+Shift+Alt+V
Kopírování do místa klikuAlt+klik
Opakování výběruR
Vymazání objektuDelete (Backspace)
Vymazání taktuCtrl+Delete (Backspace)
Posun objektušipka nahoru/dolů/vlevo/vpravo
Posun objektu po větších krocíchCtrl+šipka nahoru/dolů/ vlevo/vpravo
Převrátit směr objektu (nožka, oblouček)X
BarvaCtrl+J
HledáníCtrl+F
Jít na taktCtrl+Alt+G
Jít na stránkuCtrl+Shift+G

ZOBRAZENÍ

PanoramaShift+P
Zobrazení skrytých objektůCtrl+Alt+H
Vzhled partituryCtrl+D
Přepnutí mezi partem a partiturouW
Zvětšení/zmenšení zobrazeníCtrl+ +/-

PŘEHŘÁVÁNÍ

Spuštění/zastavení přehrávánímezerník
Přehrávání od posledního místa zastaveníCtrl+mezerník
Přehrávání od místa označeníP
Rychlý posun zpět/vpřed[/] (závorky)
Vypnout zvuk (zaseknutá nota)Shift+O
Živé přehráváníShift+L
Ukazatel na místo označeníY

SOUBOR PARTITURY

Nová partituraCtrl+N
Otevření partituryCtrl+O
Zavření partituryCtrl+W
Uložení partituryCtrl+S
Uložení partitury pod jiným názvemCtrl+Shift+S
Tisk partituryCtrl+P
Možnosti nastaveníCtrl,
Ukončení programuAlt+F4, Ctrl+Q

Roční časový plán

Názvy skladeb na období trvání projektu

	Měsíc	Autor	Název skladby
1	září 2010	anonym	Bitevní oheň
2		anonym	Easy Ride
3	říjen	anonym	Bitevní oheň
4		John Williams	Sám doma
5	listopad	koleda	Rolničky
6		John Williams	Sám doma
7	prosinec	koleda	Rolničky
8		anonym	Dál vítr vál
9	leden 2011	C. Süsser	Romance v dešti
10		anonym	Easy Ride
11	únor	C. Süsser	Romance v dešti
12		anonym	Dál vítr vál
13	březen	Elmer Bernstein	Sedm statečných
14		Olympic	Dávno
15	duben	Elmer Bernstein	Sedm statečných
16		Olympic	Dávno
17	květen	John Williams	Schindlerův seznam
18		H. Mancini	Růžový panter
19	červen	John Williams	Schindlerův seznam
20		H. Mancini	Růžový panter
21	září	A. Vivaldi	Andante
22		F. Sor	Andantino
23	říjen		Směs večerníčků
24		F. Sor	Andantino
25	listopad	A. Vivaldi	Andante
26			Směs večerníčků
27	prosinec	John Williams	Jurský Park
28		A. Vivaldi	Andante
29	leden 2012	John Williams	Jurský Park
30		John Williams	Harry Potter theme
31	únor	Anonym	Probuzení světla
32		John Williams	Harry Potter theme
33	březen	Anonym	Probuzení světla
34		Bill Conti	Gonna fly now
35	duben	A. Brichta	Dívka s perlami ve vl.
36		Bill Conti	Gonna fly now
37	květen	A. Brichta	Dívka s perlami ve vl.
38			Fairytale
39	červen	Olympic	Dávno
40			Fairytale

7. Závěr

Že hra v kytarovém souboru posluchače velmi baví, o tom není sporu. Záslouhou toho je i způsob výuky, při níž se snažíme do každé hodiny přinést něco nového, do každé skladby přinést nové nástroje a barvy, způsoby hry či techniky, které pokaždé zvuk souboru něčím obohatí. V dubnu roku 2012, tedy již v závěru projektu Kdo si hraje nezlobí je to například zpěv, který jsme přidali do našeho “arzenálu” zvuků a barev. Práce je to pro nás zcela nová, protože nepoužíváme žádné mikrofony z důvodu snahy o zcela čistě akustickou produkci. Lidově řečeno - všechny nástroje máme “živé”. Zpěv se tak přes všech 14 nástrojů akusticky prosazuje velmi těžko, proto všichni posluchači jsou vedeni k tomu, aby hráli tak hlasitě, aby zpěv dobře slyšeli. Pro všechny členy je to ale zkušenost velmi dobrá.

Členové kytarového souboru si zahráli během trvání projektu Kdo si hraje nezlobí na spoustě koncertů, besídek, workshopů a přehlídek, což je zvláště pro začínající hudebníky velkým přínosem do budoucna, protože se již žádného vystoupení nezaleknou, naopak budou hrát na veřejnosti rádi a studium nástroje pro ně bude mnohem přirozenější. Posluchači si na závěr také vyzkoušeli práci v nahrávacím studiu, při příležitosti nahrání dvou skladeb a tak mají i hezkou vzpomínku na naši spolupráci. Doufáme, že i po skončení jejich členství v souboru se budou aktivně podílet na nejrůznějších představeních a nadále budou vyhledávat adrenalin spojený s vystupováním na veřejnosti a také krásný pocit, který nám dává potlesk za dobře odvedenou práci. Věříme ale, že posluchači budou i nadále hrát v tomto netradičním souboru a že si proto udrží své místo na světě.

Příloha

Posluchačka Markéta Čechová si kytarový soubor vybrala jako téma pro referát do školy, a tak jsme jej také přiložili zde k nahlédnutí (Členka hrající na basovou flétnu vstoupila do tohoto souboru až po založení souboru, v době, kdy jsme zkoušeli jak se budou dobře pojit kytary s flétnami)

Jeden nápad, pár hráčů, spousta trpělivosti a výsledek byl na světě – orchestr, který vznikl z návrhu na sloučení dvou do té doby samostatných souborů – kytarového a flétnového. Po čase přibily ještě bicí nástroje a ve výsledku se to opravdu dá poslouchat.

Co stálo v pozadí tohoto plánu? Máme jen jednu verzi, která tvrdí, že jsme vznikly ze zkušebního spojení souborů na jeden koncert. No, asi je to pravda, já si na to už moc nevzpomínám, protože to bylo celé zmatené a každý učitel nám říkal něco jiného. Pravdou ale je, že tehdejší koncert měl úspěch a my už zůstali spolupracovat. Ještě že tak. Díky tomu jsme našli každý nové kamarády, naučili se spolupracovat i s jinými hudebními nástroji a hlavně zažili spoustu skvělých zážitků. Je až neuvěřitelné, co vše se dokáže stát za jednu zkoušku.

Když už jsem u těch zkoušek, tak bych vám o nich mohla něco říct. Scházíme se každé pondělí v malém sálu na Kulturním domě ve Bzenci. Máme tam dostatek prostoru, ve kterém se můžeme vyřadit jak hudebně, tak společensky. Poslední dobou se u nás však začíná projevat vyšší věk a větší zkušenost, proto si vtípky, osobní vystoupení či hlasité projevy nespokojenosti necháváme před, po a mezi jednotlivými skladbami, nikoliv uprostřed právě hrané skladby (tyto projevy totiž byly velikým problémem u nás flétnistek – těžko můžete hrát a zároveň se smát). Proto dáváme větší prostor hudebnímu nadání. Mezi naši nejčastěji hranou amatérskou skladbu patří asi velice známá Óda na radost od jednoho z velikánů hudby, Ludwiga van Beethovena. Poslední dobou snad není jediná zkouška, kde by nezazněla. Tolik k našemu osobnímu hudebnímu nadání.

Co se však týče toho orchestrálního, jsme na tom o poznání lépe. Dohromady máme čtrnáct členů, z toho nás čtyři hrají na flétny, tři na bicí a zbylých sedm členů využívá k uplatnění svého nadání kytaru. U některých skladeb se dokonce hodí i náš vlastní hlas. Jsme zkrátka všestranný orchestr, který díky našemu skvělému učiteli a dirigentovi, ke kterému se vrátím později, dokáže zahrát většinu skladeb, pokud tedy má čas na jejich přípravu. Momentálně se věnujeme skladbám Dívka s perlami ve vlasech od Aleše Brichty a Probuzení světla, ale nezanedbáváme i některé skladby už někde odehrané, jako je třeba Jurský park, Harry Potter či Rocky, se kterými stále sklízíme úspěchy veřejnosti. Mezi tyto naše nedávné úspěchy patří určitě vystoupení na soutěži žákovských a smyčcových orchestrů v Brně, ze kterého jsme si odvezli krásné vzpomínky i diplom. Mohla bych také zmínit studiové nahrávky dvou našich skladeb či plánovanou cestu do Německa pod městem Bzencem, na kterou se už pečlivě chystáme a moc se těšíme.

Teď, jak už jsem řekla, napíšu něco o našem dirigentovi, skladateli a učiteli, panu Kamilu Laušovi, který je také autorem již výše zmíněného *Probuzení světla*. Mezi všemi členy orchestru je velice oblíbený, hlavně pro jeho smysl pro humor a schopnost udržet nás aspoň chvíli v klidu. Má s námi hodně trpělivosti, za což mu náleží velký obdiv. Já být na jeho místě, tak se neudržím a seřvu nás na dvě doby. Naštěstí bych se tak zachovala jen já, on si vymyslel vlastní metody. Černé puntíky a sem tam zvýšený hlas na nás platí mnohem účinněji. Ovšem nejlepší jsou asi sladké odměny po vystoupeních, které dokážou spolehlivě zaměstnat každého, kdo nepotřebuje pusku na hraní či zpívání. Tohle bude bohatá zkušenost, až budu vychovávat své děti.

Co dodat na závěr? Snad jen to, že jsme všichni moc rádi za možnost podílet se na vyluzování zvuků, které v orchestrální podobě mají opravdu nádherný a osobitý zvuk. Máme možnost pocestovat jak po České republice, tak i po zahraničních státech, poznáváme nové lidi, učíme se lépe ovládat své nástroje a všechny nás to moc baví.

1. Význam souborové a komorní hry pro kytaristy – žáky ZUŠ

Moje zkušenosti

André Segnia jednou řekl: „Jedna kytara minimum – dvě kytary maximum.“ Ale Segniova doba je už dávno pryč a dnes už sotva kdo pochybuje o významu společné hry na kytaru. Kdo pracuje s interpretem, snadno zjistí, že dnes existují desítky, ba stovky souborů, složených jen ze samých kytar, a to buď stejných, nebo i z kytar různých velikostí, a tudíž i ladění. V této branži se normální kytara nazývá primkytara. Dále existuje: terzkytara, kvartkytara, kvintkytara, oktávkytara, kvintbaskytara a kontrabaskytara – tyto názvy zatím nejsou tak jednoznačně určující, jako např. housle, viola, violoncello atd. Přinejmenším bychom však měli znát a používat kytaru basovou a kytaru sopránovou (oktávkytara), ty se od tradiční kytary liší jen tím, že ta první je od ní o oktávu níže a ta druhá o oktávu výše laděná. Později mohou přijít na řadu i terzkytara, kvartkytara a kvintkytara. A pak už je tu jen problém notových materiálů. Ale ten problém dnes, v době globalizace, vlastně zmizel. Objednat noty pro soubor z Francie, nebo z Německa už není problém.

Další fenomén: bohatá nabídka kvalitních kytar, a hlavně kvalitních strun, způsobuje, že soubor kytar dobře ladí, a tedy dobře zní. Kytara je tedy skutečně nástroj „sui generis“ (svého druhu) již nejen jako sólový nástroj, ale i jako člen kytarového souboru. A pak už je tu jen ten základní problém, aby zde byl v pravou chvíli a v pravý čas někdo, kdo adepta uvede do posvátné říše hudebního umění.

Chodit do kytarového souboru žáky baví. Baví je to snad víc než chodit do hodin a cvičit sólové skladby. Někteří jsou už absolventi prvního, ale i druhého cyklu a chodit do souboru je stále baví. Možná je to i proto, že to baví vedoucího souboru. Je to vlastně takový začarovaný kruh.

Pokud to baví vedoucího – dirigenta, baví to i členy souboru, pokud to baví členy souboru, baví to i posluchače – takže v tom kruhu už chybí jen hlavní osoba – pan skladatel. Ale co ten si o tom myslí, nevíme, to se můžeme jen dohadovat. Takže milí žáci, dirigenti, posluchači a páni skladatelé – ať vás to stále baví, to vám upřímně přeje autor těchto řádků.

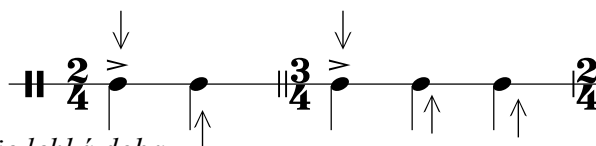
2. Členové souboru a jejich dirigent

Dirigent předává členům souboru hudební informace. Děje se to beze slov pomocí gest. Je to vlastně jednosměrná komunikace od dirigenta ke členům souboru. Pokud bychom použili politického žargónu, jedná se Nazo zcela nedemokratický, ba přímo totalitní způsob.

Dirigent svými gesty vyzývá hráče, nebo lépe – vydává rozkazy, jak mají hráči noty realizovat do výsledného zvuku a výrazu, jaké tempo mají zvolit, zda mají mechanicky udržovat dané tempo, anebo je podle potřeby vyplývající z hudby měnit, to znamená buď zpomalovat anebo zrychlovat apod. Jednotliví hráči se dobrovolně a rádi svěřují do rukou dirigenta, uvědomujíce si , že existují i jiné způsoby realizace, ovšem každý soubor si musí vybrat jeden z nich. Ten pak naprosto přesně celý soubor musí hrát tak, jako kdyby to hrál jediný člověk

Dirigent musí žáky seznámit s dirigentskými gesty

Podle pravidla : Ruka jde odshora dolů - to je těžká doba (akcent)

Podle pravidla - ruka jde z dola nahoru - to je lehká doba

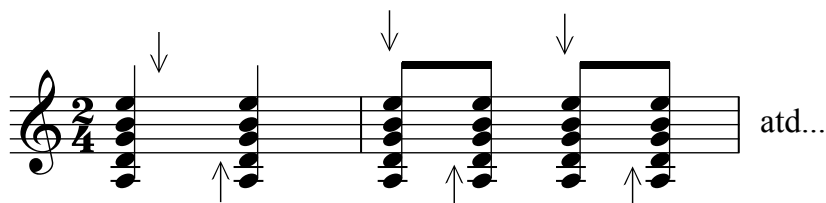
Six staves of musical notation, numbered 1 to 6. Each staff shows a sequence of notes with rhythmic patterns and accents. Staff 1: 2/4 time, quarter notes with accents and arrows. Staff 2: 4/4 time, quarter notes with accents and arrows. Staff 3: 3/4 time, quarter notes with accents and arrows. Staff 4: 3/8 time, eighth notes with accents and arrows. Staff 5: 6/8 time, eighth notes with accents and arrows. Staff 6: 6/8 time, eighth notes with accents and arrows.

1.) Učitel diriguje a žáci s kytarami ťukají do horní desky

nebo lubů na zp. "tambora", nebo hrají palcem

a ukazováčkem pravé ruky atp. na prázdných strunách

2.) a teď už budeme hrát všichni jenom jednu notu

Na 5.) struně - 3. prst, III. poloha

- Všichni

3.) strunu prázdnou

- Všichni

Na 2.) struně - 1. prstem, v I. poloze

- Všichni

1.) strunu prázdnou

- Všichni

3.) A teď rozdělíme hráče na 4 skupiny a každá skupina bude hrát jeden hlas

Takže to byl tento AKORD →

1. hlas
2. hlas
3. hlas
4. hlas

I. stupeň - TÓNÍKA

1
3

V. stupeň - DOMINANTA

To jsou 2 nejdůležitější, základní akordy v C - dur

Dále budeme hrát totéž v obměnách, notové party předem připraví učitel.

V různých taktech, případně ve snadných tóninách. Zapojme i pomlky

NAPSAT A HRÁT ...

T D T T SD T T SD D T

... PAK V ZÁKLADNÍCH TÓNINÁCH (C, G, D, A)

V 4/4, 2/4, 3/4, 6/8 TAKTU

KAŽDÝ UČITEL JINAK, PODLE POTŘEBY DANÉHO SOUBORU

Ovšem, pravidlo je pravidlo. Ale nic neplatí absolutně.

Každé pravidlo má své výjimky. Někdy je výjimek víc než pravedel.

Takže teď hodně zdaru při rozlišování

3. Stupnice C-dur

Žáci hrají a hlasitě jmenují noty!

struna : C D E F G A H C

prstoklad : 3 0 2 3 0 2 0 1

tam i zpět

Zbývající tóny stupnice C - dur dolů :

struna : C H A G F E

prstoklad : 3 2 0 3 1 0

tam i zpět

Nahoru :

struna : C D E F G

prstoklad : 1 3 0 1 3

tam i zpět

Dále - několik takových stupnic učitel připraví dopředu v různých tóninách

Stupnice C - dur - použití před dobou barokní (10 - 16. století)

Stupnice - modus - byl to systém modální - užívaly se všechny stupně akordem

Guitar

I. II. III. IV. V. VI. VII. I.

1. hlas 2. hlas 3. a 4. hlas zdvojíme protože akordy jsou v trojhlase

Každý stupeň měl svůj akord - (systém modální). Tento se definitivně přeměnil (v průběhu 17. stol.) na systém tonální. V době baroka má stále samozřejmě každý stupeň svůj akord, ale do popředí postupně vystupuje a na významu získává I, IV a V. stupeň

TONIKA, SUBDOMINANTA A DOMINANTA

Gtr.

5 I. II. III. IV. V.

I. stupeň - Tonika

IV. stupeň - Subdominanta

V. stupeň - dominanta

V podstatě se jedná o jakési zjednodušení hudebního stylu, ale ve smyslu větší účinnosti.

Modální systém vychází z ?

Přestává se používat definitivně ve Francii - J. Ph. Rameau - učebnice harmonie

4. Bergamasca

The musical score for '4. Bergamasca' is presented in two systems. The first system begins with a four-part vocal setting. The top staff is labeled '1. hlas' (1st voice) with an upward-pointing arrow. The bottom staff is labeled '4. hlas' (4th voice) with a downward-pointing arrow. The two middle staves are labeled '2. hlas' (2nd voice) and '3. hlas' (3rd voice) with arrows pointing to their respective parts. The piano accompaniment consists of four staves below the vocal parts, with a downward-pointing arrow above the top staff. The second system is marked with a '2' and shows a continuation of the four-part setting and piano accompaniment, also with a downward-pointing arrow above the top staff.

A teď budeme bergamascu chápat jako doprovod a nějaký pokročilý žák nebo učitel bude hrát sólo - které si napíše sám

- 1.) Pokračovat : do každé hodiny novou variací
- 2.) Kromě tóniny C - dur hrát i v dalších tóninách (G, D, A)

A single staff of music showing a melodic line with a 'atd.' marking at the end, indicating that the pattern continues.

BERGAMASCA

Sólo může být na oktávkytaru nebo oktáv + primkytaru

2. hlas a 3. hlas na primkytaru a 4. hlas primkytara + baskytara

Solo

The first system of the musical score consists of five staves. The top staff is a treble clef with a melodic line of eighth notes. The second staff is a treble clef with a similar melodic line. The third staff is a treble clef with a similar melodic line. The fourth staff is a treble clef with a similar melodic line. The fifth staff is a bass clef with a bass line of eighth notes.

2

The second system of the musical score consists of five staves. The top staff is a treble clef with a melodic line of eighth notes. The second staff is a treble clef with a similar melodic line. The third staff is a treble clef with a similar melodic line. The fourth staff is a treble clef with a similar melodic line. The fifth staff is a bass clef with a bass line of eighth notes.

Romanesca

A

Kytara 1

Kytara 2

Kytara 3

Kytara 4

Musical score for section A, measures 1-4. The score is in 4/4 time and features four guitar parts (Kytara 1-4). Kytara 1 and 2 play a melody of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. Kytara 3 plays a melody of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, with a sharp sign (F#) above the C5 note in measure 4. Kytara 4 plays a bass line of quarter notes: G3, A3, B3, C4, B3, A3, G3. The first measure is marked with a box containing the letter 'A'.

5

1.

2.

3.

4.

Musical score for section A, measures 5-8. The score is in 4/4 time and features four guitar parts (Kytara 1-4). Kytara 1 and 2 play a melody of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. Kytara 3 plays a melody of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, with a sharp sign (F#) above the C5 note in measure 8. Kytara 4 plays a bass line of quarter notes: G3, A3, B3, C4, B3, A3, G3. The first measure is marked with a box containing the number '5'.

B

9

1.

2.

3.

4.

Musical score for section B, measures 9-12. The score is in 4/4 time and features four guitar parts (Kytara 1-4). Kytara 1 plays a melody of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. Kytara 2 plays a melody of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. Kytara 3 plays a melody of quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, with a sharp sign (F#) above the C5 note in measure 12. Kytara 4 plays a bass line of quarter notes: G3, A3, B3, C4, B3, A3, G3. The first measure is marked with a box containing the letter 'B' and the number '9'.

13

Musical score for measures 13-16, featuring four staves (1-4). The music is in treble clef. Staff 1 contains a melodic line with eighth and quarter notes. Staff 2 contains a similar melodic line. Staff 3 contains a melodic line with a sharp sign (F#) in the fourth measure. Staff 4 contains a bass line with eighth and quarter notes.

C

17

Musical score for measures 17-20, featuring four staves (1-4). The music is in treble clef. Staff 1 contains a melodic line with eighth and quarter notes. Staff 2 contains a similar melodic line. Staff 3 contains a melodic line with a sharp sign (F#) in the fourth measure. Staff 4 contains a bass line with eighth and quarter notes.

21

Musical score for measures 21-24, featuring four staves (1-4). The music is in treble clef. Staff 1 contains a melodic line with eighth and quarter notes. Staff 2 contains a similar melodic line. Staff 3 contains a melodic line with a sharp sign (F#) in the fourth measure. Staff 4 contains a bass line with eighth and quarter notes.

Ciaccona II

1. kytara /16'/

The first guitar part consists of three staves of music in 3/4 time. The first staff features a melodic line with quarter notes and eighth notes, including a key signature change to one sharp (F#) in the second measure. The second and third staves provide harmonic accompaniment with rhythmic patterns of eighth and sixteenth notes.

2.kytara /16'/

The second guitar part consists of three staves of music in 3/4 time. The first staff has a simple melodic line of quarter notes. The second and third staves contain more complex rhythmic accompaniment, including sixteenth-note patterns and some chromatic movement.

3.kytara /16'/

The third guitar part consists of three staves of music in 3/4 time. The first staff is a simple melodic line of quarter notes. The second and third staves feature a consistent eighth-note accompaniment pattern throughout the piece.

4.kytara /16'/

The fourth guitar part consists of three staves of music in 3/4 time. This part is characterized by a complex, chromatic accompaniment pattern of eighth notes, with frequent changes in pitch and rhythm across all three staves.

Bergamasca rytmická

A

Kytara 1

Kytara 2

Kytara 3

Kytara 4

B

1.

2.

3.

4.

C

1.

2.

3.

4.

Bergamasca I

A

Kytara 1

Kytara 2

Kytara 3

Kytara 4

2 1 3 3 3 3 2 3 1 0 4 3 1 3 3

B

1.

2.

3.

4.

3 1 1 3 3 3 3 1 7 0 3 0 2 3

C

1.

2.

3.

4.

3 0 2 3 1 3 0 1 3 3 3 3 3 0 2 3 2 0 3 0 2 3

Bergamasca veselá

A

Kytara 1

Kytara 2

Kytara 3

Kytara 4

B

1.

2.

3.

4.

C

1.

2.

3.

4.

